

Л. Т. Масенко

Жаргон

ЖАРГОН (франц. jargon, від галло-роман. gargone – базікання) – різновид мовлення, вживаного переважно в усному спілкуванні в середовищах окремих соціальних, професійних, вікових та інших груп населення; [діалект соціальний](#). Ж. вивчає *соціолінгвістика*. Термін «Ж.» вживався для позначення зіпсованої сторони впливами говірки; у сучас. термінол. вжитку втратив знижене значення, хоча не має чіткої визначеності й послідовності у використанні; вживається і як синонім до аргю, *сленг*. Від літ. мови Ж. відрізняється специф. лексикою і фразеологією, використанням словотвор. засобів, не має влас. фонет. й грамат. систем. Виникає у відкритих групах, об'єднаних спільністю інтересів, занять, соц. становища тощо (Ж. студентів, моряків, солдатів, мисливців, спортсменів, туристів, картярів, наркоманів та ін.). Жаргонізм – слова та вирази жаргон. мовлення переважно експресив. характеру, відображають гуморист. або фамільярне ставлення до предметів і явищ дійсності (кумпол, чайник – голова; будка, вівіска – обличчя; бабки – гроші; тачка – автомашинка; шпала – висока людина; гаплик, хана – кінець, крах чогось; шурупати – розуміти; кимарити – спати, дрімати; купити – піддурити жартома; прикольний – потішний, смішний; фільтруй базар – думай, що кажеш; податися у танго – вести розгульне життя тощо). Жаргонна лексика є джерелом поповнення лексич. складу літ. мови. В укр. мові здавна відомі Ж. козацтва, бурсаків, духівництва, різних профес. груп міського насел. У Львові у 1-й пол. 20 ст. побутував батяр Ж. (балак, львів. балак; див. [Батярьський фольклор](#)). У русифіков. великих містах (зокрема Одесі, Києві, Харкові) поширені зросійщені Ж. Від кінця 1980-х рр. у молодіж. (переважно студент.) середовищах цих міст спостерігаються процеси українізації жаргон. мовлення, хоча значну частину його лексики становлять запозичення з англ. мови: фейс – обличчя, піпли – люди, френд – друг, бойфренд – коханець, лузер – невдаха, шейкувати – танцювати, бай – бувай тощо. Ж. використовують у літературі як засіб характеристики представників певних соц. груп для надання їм мові яскравого, експресив. забарвлення. Ж. зустрічаються у творах Панаса Мирного, І. Микитенка, П. Загребельного, В. Кучера, С. Жадана, Любка Дереша, А. Дністрового, Ю. Іздрика, І. Карпи, С. Поваляєвої та ін. Зняття цензур. обмежень, зокрема й мовних, активізувало вживання Ж. у мові худож. літ-ри. Проникають вони в ЗМІ, особливо у видання, радіо- й телепрограми, признач. для молодіж. аудиторії. Зловживання

жаргонізмами суперечить засадам нормативності літ. мови, культури мовлення.

Рекомендована література

1. Петров В. З фольклору правопорушників // Етногр. вісн. 1926. Кн. 2;
2. Дзензелівський Й. О. Український бурсацько-семінарський жаргон середини ХІХ ст.: На мат. повісті «Люборацькі» А. Свидницького // Studia slavica. 1979. Т. 25;
3. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. К., 2003;
4. Її ж. Арго, жаргон, сленг: Соціал. диференціяція української мови. К., 2005;
5. Її ж. Український жаргон: Слов. 2-е вид. К., 2005;
6. Горбач О. Арго в Україні. Л., 2006;
7. Словник сучасного українського сленгу. Х., 2006;
8. Хобзей Н., Сімович О., Ястремська Т., Дидик-Меуш Г. Лексикон львівський: поважно і на жарт. Л., 2009.

Бібліографічний опис:

Жаргон / Л. Т. Масенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-20334>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).